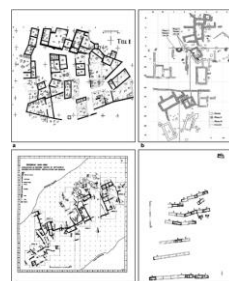

VZNIK MĚSTSKÉ CIVILIZACE. CHALKOLIT NA PŘEDNÍM VÝCHODĚ

Petra Maříková Vlčková
Kultura starověkého Předního východu a Egypta KL8cA02
2018-04-04

CHALKOLIT

- **Datace:**
 - Jižní Levanta: 4700/4500-3700/3600 cal BC
 - Problémy: počáteční a závěrečná fáze
- = doba zásadních změn socio-politického uspořádání společnosti, řemesel a jejich specializací a subsistenčních strategií a ekonomiky = rozrod populace
- Termín: 1931-1932 Albright; výzkumy na Teleilat Ghassulu
- Chronologické členění: ghassulian, beerševská chalkolitická kultura, ubaidská tradice (S, J) a další lokální skupiny
 - Radiokarbonová data: raný (48/4700-4500 cal BC), střední (rozvinutý, 4500-39/3800 cal BC) a mladší (3700-3500 cal BC) chalkolit
- Podoba společností? Thomas E. Levy: chiefdoms
- Lokality: Teleilat Ghassul, Shiqmim, Nahal Qanah, Nahal Mishmar, En Gedi apod.

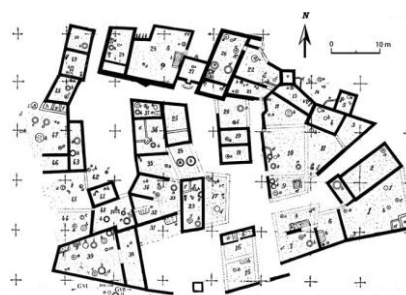
CHALKOLIT V JIŽNÍ LEVANTĚ

- Regionalizace vývoje: specifické kulturní projevy (sídlíště" tzv. široké domy, podzemní domy; keramika: máselnice, picí rohy apod.)
- Zdroje mědi: Wádí Feinán, Timna. Doklady zpracování: oblast Beerševy (Abú Matar)
- Členění: ghassulian, beerševská chalk. kultura
- Rituální chování:
 - Hromadný nález z jeskyně Nahal Mišmar
 - Chrám a svatyně: En Gedi, Teleilat Ghassul, Gilat
- Pohřbívání: ve vesnicích; sekundární: pohřební jeskyně, domy mrtvých, ossária apod.
 - Bohaté pohřební výbavy

TELEILAT GHASSUL

- SV pobřeží Mrtvého moře, Jordánsko
- Chápána jako typická lokalita X výjimečné znaky: malby, typická keramika: máselnice, picí rohy X jinde jen výjimečně
- 1929: pontifikální biblický institut v Římě
- Nejvíce odkryté chalk. architektury, mimo Negev

CHALKOLIT V MEZOPOTÁMIÍ

- Období „mezi“: pozdní 6. a celé 5. tisíciletí
- Tradiční kulturní schéma: Hassuna – Samarra – Halaf – **Ubaid** – Uruk
 - HUT
- Základní členění:
 - Starší chalkolit: Ubaid, pozdní 6., 5. tisíciletí
 - Mladší chalkolit: Uruk, 4. tisíciletí
- Chronologické členění:
 - Starší: Ubaid 1
 - Střední: Ubaid 2
 - Mladší: Ubaid 3-4
 - Pozdní: Uruk
 - Kolaps urucké civilizace a formování světa nastupující doby bronzové

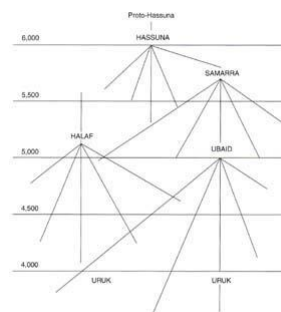

Figure 3.14 Integration and succession of prehistoric and protohistoric Mesopotamian cultures, showing descent of Sumerian Culture from Samarra through Ubaid. Uruk is a period named from the city.

UBAID V MEZOPOTÁMIÍ

- Eponymní lokalita: Tell el-Ubaid (J Irák)
- Identifikace: Leonard Wooley 1923-24 na základě keramiky
- Datace: pozdní 6. a 5. tisíciletí, cca 5500-4000 BC, cca 7500/7000-5800 BP
- Tradiční členění: 6 stupňů podle vývoje keramiky:
 - Ubaid 0 / Tell Oueilli
 - Ubaid 1 / Eridu (starší chalkolit)
 - Ubaid 2 / Hádží-muhammad (střední chalkolit)
 - Ubaid 3: raný Ubaid
 - Ubaid 4: mladý Ubaid (mladší chalkolit)
 - Ubaid 5: pozdní Ubaid
- Nejstarší strukturované osídlení J Mezopotámie: vznik strukturované sítě měst
- Expanze: c. 5300-5200 BC: JZ Irán – S Sýrie – JV Anatolie
 - Důvody: různé
- Hlavní lokality: Tell el-Oeulli, Tell Abada, Tell el-Ubaid, Eridu, Susa, Ur, Uruk, Tepe Gawra, Arpachiyah, Girsu, Tell Ukajr

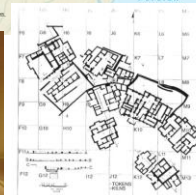

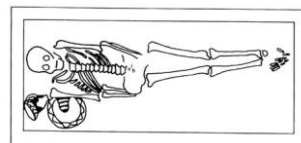
Figure 3.23 Plan of the Level II enclosure at Tell Abada showing bekr houses (© 2004, Leonard Wooley, Oxford, UK. Photo: James 1981, p. 1, fig. 11)

- Zrození administrativy:
 - ▣ hliněné žetony (tokens): od neolitu
 - ▣ kruhová pečetítka: znak vlastnictví?
- Umění: sošky
 - ▣ Monumentální architektury (chrámy a zikkuraty, paláce, hradby): slouží k popsání světa a místa člověka v něm: odůvodnění nerovnosti
- Pohřební zvyklosti: idealizované ztvárnění sociálních vazeb a ideologie

m
0 5 10

3.3 Temple from Eridu (after Sauer et al. 1981:fig. 39, Temple VII)

TELL EL-UBAID

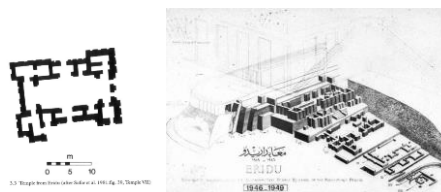
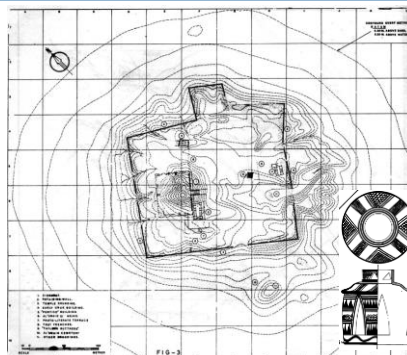
- Z od starověkého Uru, J Mesopotámie
- Výzkum: Henry Hall (1919, BM), C. Leonard Wooley (1923-24), Seton Lloyd (1937), Oriental Institute of the University of Chicago
- Osídlení: především Ubaid (vrchol kolem 4100 BC), raně dynastické období

Tzv. Ubaidský dům

ERIDU

- Tell Abu Shahrain, 12 km JZ od Uru
- Výzkum: kolem WWI: Seton Lloyd, Fuad Safar a irácká správa památek
- Počátek: proto-Ubaid
- proto-urbánní centrum: jedno z nejstarších měst na světě
- Chrámová architektura: bůh Enki: centrum města:
 - 10 fází chrámů
 - Nejstarší: jednoduchá MB svatyně
 - 10. fáze: na velké platformě, trojprostorová dispozice s místnostmi přístupnými z centrální chodby
- Rozsáhlé pohřebiště:
 - Cca 1000 pohřbů X 200 prozkoumaných
 - Výbava: keramika, nástroje, sošky

UBAID V SEVERNÍ LEVANTĚ

- Raně chalkolitické období: přechod od venkovského rozptýleného osídlení ke komplexním městským celkům – během 5. tisíciletí X archeologicky málo známé
- Sýrie: do Ubaidského kulturního komplexu: závěr 6. tisíciletí
 - Existence přechodného horizontu Halaf-Ubaid
- Změny: materiální kultura (nové typy malované i nezdobené keramiky), společenský život, architektura (mizí tholoi)
- Osídlení: povodí Eufratu až po pobřeží Středozemního moře
- Struktura osídlení: pravidelné vzdálenosti cca 10-20 km; menší sídla (do 1ha)
- Pohřebiště: pohřby v rámci sídlišť X existují i vlastní pohřebiště

